

IZVAJANJE UREDBE O ODLAGANJU ODPADKOV V PRAKSI

Tatjana BERNIK

ID 093

Inšpektorat RS za okolje in prostor, Ljubljana

tatjana.bernik@gov.si

POVZETEK

Predpis, ki povzema določila Direktive Sveta 1999/31/ES z dne 26. april 1999 o odlaganju odpadkov na odlagališčih, določa mejne vrednosti emisij snovi v okolje zaradi odlaganja odpadkov, obvezna ravnanja in druge pogoje za odlaganje ter pogoje in ukrepe v zvezi z načrtovanjem, gradnjo, obratovanjem in zapiranjem odlagališč. Določa tudi pravila ravnanja v zvezi z zapiranjem odlagališč ter ravnanje po njihovem zaprtju. Govorimo torej o Uredbi o odlaganju odpadkov na odlagališčih predpis, ki je bil objavljen 82.3.2006, pred tem pa je to področje urejal pravilnik iz leta 2004.

Inšpektorat RS za okolje in prostor je kot pristojni nadzorni organ v letu 2006 in 2007 nadziral izvajanje predpisa pri upravljavcih obstoječih odlagališč odpadkov. Ugotovitve inšpekcijskega nadzora kažejo na visoko korelacijo med razvitostjo ločenega sistem zbiranja odpadkov v gospodinjstvih ter tehničnega standarda posamezne lokalne skupnosti glede zajemanja ločeno zbranih frakcij komunalnih odpadkov v povezavi s količino odloženih odpadkov. Ena ključnih ugotovitev je tudi nezadostno poznavanje zakonodaje in koncepta ravnanja z odpadki pri izvajalcih javne službe pa tudi na nivoju lokalnih skupnosti. Za doseganje ciljnih količin biorazgradljivih odpadkov, količin zbrane odpadne električne in elektronske opreme ter odpadne embalaže, bo potrebno uporabiti še dodatne inštrumente okoljske politike, ki bodo uporabnike motivirali k izvajanju predpisanih ravnanj.

Ključne besede: Uredba o odlaganju odpadkov, odlagališča odpadkov, inšpekcijski nadzor.

UVOD

Novi Zakon o varstvu okolja (uradno prečiščeno besedilo) (ZVO-1-UPB1) (Ur. l.RS, št. 39/06, 49/06-ZMetD in 66/06-odl. US) je na tem področju prinesel bistveno novost, ki je naša zakonodaja prej ni poznala, to je okoljevarstveno dovoljenje (v nadaljevanju OVD) za obratovanje naprave. Z inštrumentom okoljevarstvenega dovoljenja je zagotovljeno, da država v postopku njegove izdaje preverja ali so izpolnjene vse okoljevarstvene zahteve. Zakon uvaja različne vrste dovoljenj, ki se razlikujejo v obsegu zahtev, ki morajo biti izpolnjene za njegovo pridobitev, v rokih za izdajo dovoljenja in v udeležbi javnosti. Skupno pa jim je, da vse vrste teh dovoljenj izdaja ministrstvo za okolje in prostor oziroma njegov organ v sestavi, Agencija RS za okolje (ARSO). Za nove naprave velja, da je dovoljenje potrebno pridobiti pred pričetkom obratovanja naprave oziroma obrata (oziroma

pred začetkom gradnje, če je za začetek obratovanja naprave potrebna gradnja), za obstoječe naprave pa so določeni prehodni roki.

Med naprave, za katere je potrebno pridobiti okoljevarstveno dovoljenje sodijo tudi odlagališča odpadkov saj gre v teh primerih za naprave v katerih se odstranjujejo odpadki. Obvezna pravila ravnanja in druge pogoje za odlaganje ter pogoje in ukrepe v zvezi z načrtovanjem, gradnjo, obratovanjem in zapiranjem odlagališč, mejne vrednosti emisij snovi v okolje zaradi odlaganja odpadkov ter pravila ravnanja v zvezi z zapiranjem odlagališč ter ravnanje po njihovem zaprtju določa Uredba o odlaganju odpadkov na odlagališčih (Ur.l. RS, št. 32/06), v nadaljevanju Uredba. To je predpis, ki je nadomestil Pravilnik o odlaganju odpadkov iz leta 2004. Uredba je med drugim na novo uredila status obstoječih odlagališč, ki niso usklajene z okoljevarstvenimi zahtevami in imajo izdelane načrte prilagoditve oz. načrte zapiralnih del.

INŠPEKCIJSKI NADZOR

Inšpekcija za okolje in naravo, ki deluje v sklopu Inšpektorata RS za okolje in prostor, je organ v sestavi Ministrstva za okolje in prostor, pristojen za izvajanje nalog inšpekcijskega nadzora. V praksi to pomeni, da inšpekcija za okolje in naravo, poleg predpisov s področja varstva okolja in narave, upravljanja z vodami, ravnanja z gensko spremenjenimi organizmi, izvaja tudi nadzor okoljevarstvenih dovoljenj. Inšpekcijski nadzor se izvaja v skladu z letnim načrtom dela, ki je izdelan na osnovi letno določenih prioritet. Nadzor odlagališč v zadnjih nekaj letih sodi v prvo prioriteto nadzora kar pomeni, da (je vsako odlagališče vsaj enkrat letno cilj rednega inšpekcijskega nadzora). Poleg rednega inšpekcijskega nadzora izvajamo tudi nadzor v obliki akcij. To pomeni, da v določenem časovnem obdobju nadziramo izvajanje posameznih zahtev predpisa istočasno na območju cele države.

V zvezi z odlagališči smo v letu 2006 in 2007 izvedli akcije nadzora po sledečih področjih:

- nadzor vhodne kontrole odpadkov
- nadzor OVD glede vrste in količine odloženih odpadkov
- izvajanje obveznosti poročanja
- pregled rezultatov obratovalnih monitoringov

Pri našem delu nam je bilo v veliko pomoč sodelovanje z ARSO kjer smo pridobili vse potrebne podatke.

Inšpekcijski nadzor odlagališč za nenevarne odpadke v letu 2006 in 2007 je vključeval vsa odlagališča na katera so se odlagali odpadki ne glede na njihov status. Cilji inšpekcijskega nadzora so bili sledeči:

- vzpostaviti poenoten način ravnanja z odpadki na vseh odlagališčih nenevarnih odpadkov
- doseči zmanjšanje količine odloženih biološko razgradljivih sestavin v komunalnih odpadkih
- zagotoviti, da se odlagajo na odlagališčih samo odpadki, ki so navedeni v okoljevarstvenem dovoljenju za obratovanje odlagališča in imajo izdelano oceno za odlaganje pomembnih lastnosti odpadka v skladu z določili uredbe

- preusmeriti snovni toka odpadne embalaže iz odlagališč k osebam pooblaščenim za ravnanje z odpadno embalažo.
- zagotoviti dosledno izvajanje obratovalnega monitoringa odlagališč in rednega letnega poročanja
- odpraviti čezmerne obremenitve okolja

UGOTOVITVE

Predhodno je bilo namreč ugotovljeno, da je ravnanje z odpadki na odlagališčih nenevarnih odpadkov neskladno s sistemom, kot ga predpisuje Uredba. Ugotovljeno je namreč bilo, da:

- količina odloženih biološko razgradljivih sestavin je glede na ostale sestavine odpadkov prevelika
- na odlagališčih se odlagajo zeleni obrez in les, ki bi morala biti ustrezno obdelana in uporabljena, izrabljena elektronska oprema in električni aparati (v nadaljevanju odpadna EE), ki bi morali biti izločeni, ter embalaža, ki bi morala biti vključena v organiziran sistem ravnanja z embalažo in preko njega reciklirana
- odlagajo se odpadki, ki sicer imajo pozitivno oceno za odlaganje pomembnih lastnosti, niso pa navedeni v okoljevarstvenem dovoljenju za obratovanje odlagališča in se torej ne bi smeli odlagati (zlasti mešana embalaža)
- odlagališča, ki so v prvi vrsti namenjena odlaganju komunalnih odpadkov, se uporabljajo tudi za odlaganje odpadkov iz dejavnosti in gospodarstva, od koder prihajajo pod krinko mešanih komunalnih odpadkov.

Vhodna kontrola

Pri samem inšpekcijskem nadzoru smo preverjali ali je uveljavljen predpisan način ravnanja z odpadno embalažo, biodpadom in odpadno EE odpremo. To so vrste odpadkov, ki na odlagališče ne sodijo in je v primeru, da se tam pojavijo, upravljavec odlagališča dolžan takšno pošiljko zavrni in preusmeriti.

Ugotavljali smo ustreznost vodenja evidenc - ločeno za komunalni in nekomunalni sektor. Preverjene so bile ocene odpadkov, ki so ključni dokument za sprejem odpadkov in ki jih lahko zavrne tudi upravljavec odlagališča, če niso ustrezne.

V tem sklopu je bilo pregledanih 45 odlagališč odpadkov, od teh jih je 28 že imelo pridobljena OVD, pri ostalih pa je bil postopek pridobitve v teku. Skladno ravnanje z izdanim okoljevarstvenim dovoljenjem je bilo zagotovljeno na 25 odlagališčih.

Vizualno kontrolo odpadkov na vhodu je zagotavljalo 41 upravljavcev, ostali pa je niso imeli ali je bila pomanjkljiva. Tehtanje odpadkov zagotavljajo vsa odlagališča razen enega. Razvrščanje odpadkov pred odlaganjem je bilo zagotovljeno na 35 odlagališčih, na ostalih pa delno ali ga ni bilo. Ločeno vodenje evidenc in ločevanje evidenčnih listov za odpadke iz komunalnega in nekomunalnega sektorja je zagotavljalo 23 upravljavcev.

Časovno veljavne ocene odpadkov je imelo 18 upravljavcev, ostale ocene pa so potekle, so bile pomanjkljive ali pa jih ni bilo. Izkazalo se je, da nekateri izdelovalci ocen odpadkov nestrokovno opravljajo svoje delo. Ugotovljene so bile številne Ocene odpadka za **mešano komunalno embalažo**. V skladu s klasifikacijskim seznamom odpadkov tak odpadek ne

obstaja, torej zanj ne more biti izdelana Ocena. Prav tako je odlaganje kakršnekoli embalaže na odlagališčih nedovoljeno ravnanje in v nasprotju z določili Uredbe o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo. Upravljalca odlagališča smo opozorili, da takšne ocene takoj zavrne in seveda zavrne tudi tovrstne odpadke. Ker inšpektor nima pravne podlage za ukrepanje zoper izdelovalca takšne ocene odpadka, smo z našimi ugotovitvami seznanili ministrstvo in predlagali ukrepe.

Za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti so inšpektorji izrekli opozorila v skladu s 33. členom Zakona o inšpekcijskem nadzoru in izdali eno inšpekcijsko odločbo. V primeru zavrnitve pošiljke odpadkov smo preverili tudi ustreznost ravnanja z odpadki pri povzročitelju.

Vrste in količine odloženih odpadkov

Kot že rečeno vrsto in količino odpadkov, ki se lahko letno odložijo na odlagališču določa OVD. Dovoljenje tudi določa količino biološko razgradljivih sestavin v odpadkih v posameznem letu. Pri nadzoru in poročanju za leto 2006 se je izkazalo, da upravljavci odlagališč večinoma ne sledijo določbam OVD oz. načrtu neizvedenih del (v nadaljevanju NND) glede vrst in količin odpadkov, ki se lahko odlagajo. Prav tako ne izpolnjujejo zahtev o zmanjšanju količin biološko razgradljivih sestavin v odpadkih, na kar kažejo sejalne analize, ki pa jih tudi ne izvajajo vsi upravljavci na predpisan način. Skupno to pomeni, da Slovenija trenutno ne dosega ciljev direktive o odlaganju odpadkov.

Na podlagi analiz letnih poročil o količinah in vrstah odpadkov, ki smo jih pridobili na ARSO, so inšpektorji preverili stanje pri zavezancih in ugotovili sledeča odstopanja:

- presežena količina biološko razgradljivih sestavin v odpadkih - večina
- odlaganje odpadkov, ki niso navedeni v OVD – več kot polovica
- presežena letna količina odloženih komunalnih odpadkov – manj kot polovica

Glede na to, da ugotovljena odstopanja predstavljajo kršitve OVD, kar je v ZVO-1 opredeljeno kot prekršek, so inšpektorji v takih primerih uvedli tudi postopke o prekršku.

Poročevalske obveznosti, rezultati monitoringov

Kljub temu, da izvajanje predpisanega monitoringa odlagališča in obveznost rednega letnega poročanja ni novost, ugotavljamo, da posamezni upravljavci še vedno ne sledijo tem zahtevam. Glede na to, da poročila o obratovalnih monitoringih še niso obdelana in še ni podatkov o odstopanjih, je izvedba tega dela nadzora predvidena v jesenskih mesecih tega leta. V primeru, da bodo obratovalni monitoringi izkazali čezmerno obremenjevanje, bodo izrečeni ukrepi za odpravo tega stanja, v primeru, da pa se ugotovi neizpolnjevanje poročevalskih obveznosti, pa bodo izrečene predpisane globe. Takrat bodo inšpektorji za okolje tudi preverjali korektnost ravnanja s kosovnimi odpadki in odpadno električno in elektronsko opremo na odlagališčih.

ZAKLJUČEK

Ugotovitve inšpekcijskega nadzora so pokazale, da upravljavci odlagališč le počasi sledijo zahtevam zakonodaje, razlogi za to pa so različne narave. Očitno pa je, da so premalo motivirani za spremembo obstoječega načina dela in razmišljanja. Naše ključne ugotovitve so:

- premalo znanja in informacij pri upravljavcih
- nezadostno razvit sistem zbiranja ločenih frakcij in izločevanja
- velika želja upravljavcev odlagališč po zaslužku in s tem sprejemanje čim večjih količin odpadkov, ne glede na njihov primernost za odlaganje

Za doseganje ciljnih količin biorazgradljivih odpadkov, količin zbrane odpadne električne in elektronske opreme ter odpadne embalaže, bo morala država uporabiti še dodatne instrumente okoljske politike, ki bodo uporabnike bolj motivirali k izvajanju predpisanih ravnanj.